20–30 m atstumu nuo kelio, į V nuo Kirsnos upelio, į R nuo aukštos pakilumos tarp suprojektuoto kelio 51,83 ir 51,92 km.

Zubriai unfortified settlement

In conducting a field evaluation in 2007 at the site of road 131 Alytus–Simnas–Kalvarija (the 50.80–52.45 km segment) (Kalvarija municipality), an unfortified settlement was discovered at Zubriai village in the 51.6 and 51.7 km segment. Pottery dating from the Early Iron Age to the 19th century was found in the excavated test pits. A pit was found in *test pit 13* at a depth of about 30–36 cm. The pit was about 1,3x1,2 m in area and went down to about 60 cm below the current ground surface. It contained sherds from 6 (?) pots made of hand built pottery (Fig. 1). The pots were placed side by side in a circle with their openings towards the middle. Some of them were standing upright, others were on their sides. In all 820 pottery sherds were found in the pit. Of them, 433 (53 %) had a fine-grained rough surface (Fig. 2) and 386 (47 %) a smooth surface (Fig. 3). In addition, a dark grey polishing stone (whetstone), 2 flint flakes, and part of a flint core were found in the pit. The discovered pottery, on the basis of its structure, dates to the early Iron Age.

3 pav. Keramika lygintu paviršiumi iš šurfo 13. I. Maciukaitės pieš.

Fig. 3. Pottery with a smooth surface from test pit 13.

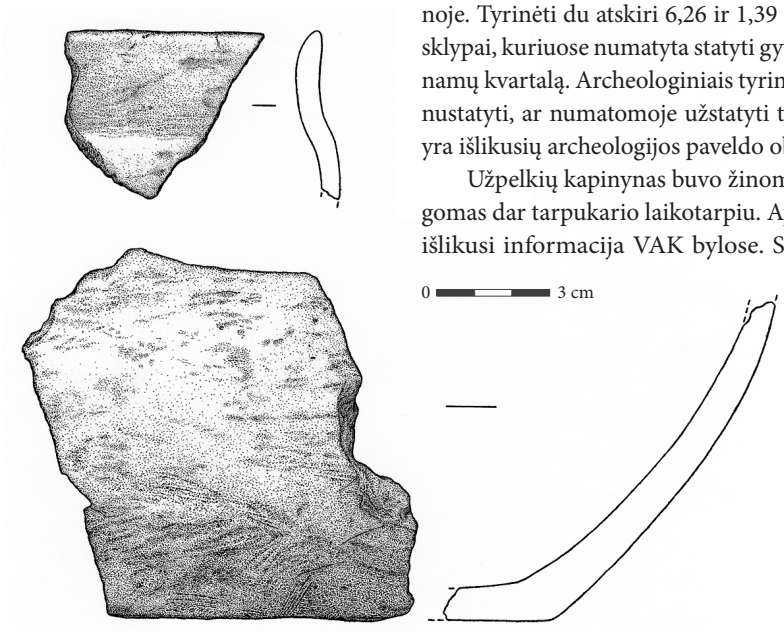

Gytis Piličiauskas,
Džiugas Brazaitis

Užpelkių kapinyno aplinka

2007 m. buvo atliekami žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai Užpelkių kapinyno (A460) (Kretingos r.) vizualinės apsaugos zonoje. Tyrinėti du atskiri 6,26 ir 1,39 ha dydžio sklypai, kuriuose numatyta statyti gyvenamųjų namų kvartalą. Archeologiniais tyrimais siekta nustatyti, ar numatomoje užstatyti teritorijoje yra išlikusių archeologijos paveldo objektų.

Užpelkių kapinynas buvo žinomas ir saugomas dar tarpukario laikotarpiu. Apie tai yra išlikusi informacija VAK bylose. Sistemingi

kapinyno tyrimai pradėti 1985 m. vadovaujant V. Šimėnui (žr. *ATL 1984 ir 1985 metais,* V., 1986, p. 69–70). Buvo iškastos ir dvi pirmosios perkasos, kuriose rasta viduriniojo geležies amžiaus kapų, užpildytų tamsia žeme su degėsiais, duobių, daug atsitiktinių radinių. Renkant radinius arimuose nustatyta, kad šio archeologinio paminklo teritorija yra gerokai didesnė, nei buvo saugoma, todėl pasiūlyta ją praplėsti R, V ir P kryptimis.

1987–1988, 1990–1996 ir 2000 m. kapiną kasinėjo LDM ekspedicija, vadovaujama A. Bliujienės (žr. *ATL 1986 ir 1987 metais,* V., 1988, p. 67–70; *ATL 1990 ir 1991 metais*, V., 1992, t. I, p. 73–77; *ATL 1992 ir 1993 metais*, V., 1994, p. 132–137; *ATL 1994 ir 1995 metais,* V., 1996, p. 102–104; *ATL 1996 ir 1997 metais*, V., 1998, p. 187–190; *ATL 2000 metais*, V., 2002, p. 95–98). Per dešimt kasinėjimo sezonų kapinyno teritorijoje ištirtos 27 perkasos, kurių bendras plotas yra apie 1730 m^2. Tyrimų metu rasti 103 žmonių kapai, 6 žirgų kapai, rasta įvairaus dydžio ir gylio tamsia žeme su degėsiais užpildytų duobių, daugiau kaip pusantro tūkstančio radinių – įkapių ir atsitiktinių radinių. Dauguma kapų datuojami IV–VI a., tačiau rasta ir keletas vėlyvuoju geležies amžiumi datuojamų kapų. Visus kapinyno teritorijoje rastus objektus (duobes, dėmes ir kt.) tyrimų autoriai siejo su kapinynu ir laikė ritualų, susijusių su laidojimo apeigomis, pėdsakais.

Tyrinėto sklypo teritorija ribojasi ir su kitu objektu – kalva, vadinama Pilale arba Maro kapeliais. Seniau kalva saugota kaip senosios kapinės, tačiau šiuo metu į kultūros pa-

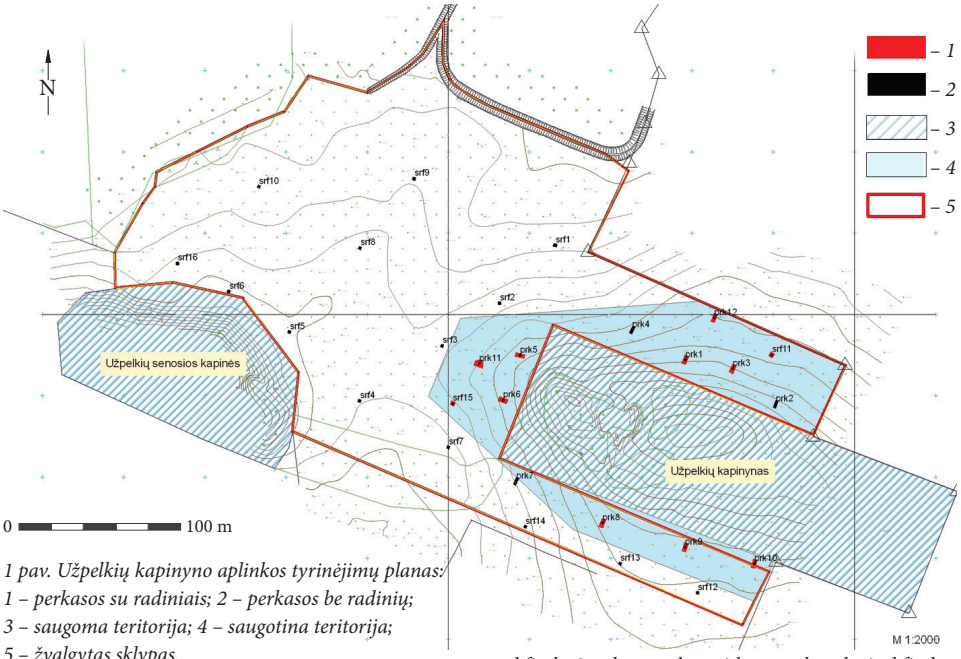

1 pav. Užpelkių kapinyno aplinkos tyrinėjimų planas: 1 – perkasos su radiniais; 2 – perkasos be radinių; 3 – saugoma teritorija; 4 – saugotina teritorija; 5 – žvalgytas sklypas.

Fig. 1. Plan of the excavations in the vicinity of Užpelkiai cemetery: 1 – the trenches with archaeological finds; 2 – the trenches without archaeological finds; 3 – protected territory; 4 – protectible territory; 5 – the area where field evaluation was conducted.

veldo objektų sąrašą kalvelė neįtraukta. Spėliota, kad šioje vietovėje išsiskiriančioje kalvoje galėjo būti gyvenvietė, alkvietė ar panašiai.

Tyrinėtas sklypas iš 3 pusių ribojasi su saugoma kapinyno teritorija. Žvalgomųjų tyrimų metu daugiausiai dėmesio skirta artimiausiai kapinyno aplinkai, todėl palei saugomas kapinyno ribas buvo kasamos 2x5 m dydžio perkasos, likusioje sklypo dalyje – 2x2 m dydžio šurfai. Pirmajame 6,29 ha dydžio sklype iškasta 12 perkasų ir 16 šurfų, kurių bendras plotas 190,25 m^2 (1 pav.).

Į Š nuo saugomos kapinyno teritorijos buvo aptikti geležies amžiaus gyvenvietės kultūrinio sluoksnio likučiai. Perkasoje 1 po armens sluoksniu rastas fragmentiškai išlikęs kultūrinis sluoksnis, kuriame buvo rankomis lipdytų puodų šukių. Perkasoje 3 rasta duobė, kurioje aptikta keramikos. Toliau į Š iškastoje perkasoje 12 taip pat fiksuoti kultūrinio sluoksnio likučiai su lipdytine keramika. Šurfe 11 rasta dėmė su anglimis, perdegusiu moliu ir šlaku – spėjamos geležies sodrinimo krosnelės liekanos.

Geležies amžiaus gyvenvietė buvo įsikūrusi į Š nuo kapinyno esančioje reljefo pakilumoje ir tęsiasi toliau į Š už tyrinėto sklypo ribų. Gyvenvietės kultūrinis sluoksnis praktiškai sunaikintas arimo, tačiau po arimu yra išlikę duobių ir kitų gyvenvietės struktūrų. Tikslesnės gyvenvietės chronologijos nustatyti pagal turimą medžiagą negalima, tam reikia didesnės apimties tyrimų.

Į P nuo kapinyno kastose perkasose ir šurfuose archeologinių struktūrų ir radinių aptikta tik greta saugomos teritorijos kastose perkasose – 9 ir 10. Toliau nuo kapinyno kastuose šurfuose gyvenvietės pėdsakų nepastebėta.

Į V nuo saugomos teritorijos iškastose perkasose 5 ir 6 rastos didelės duobės, užpildytos tamsia žeme su degėsiais. Perkasoje 6 aptiktos duobės dalis buvo ištirta. Duobėje rastas

2 pav. Kapai 104 ir 105 perkasoje 11. Dž. Brazaičio nuotr.
Fig. 2. Burials 104 and 105 in trench 11.

degėsių sluoksnis ir molio tinko gabalėlių. Atrodo, kad šioje vietoje yra stovėjęs pastatas, kurį sunaikino gaisras. Perkasoje 5 rasta duobė nepreparuota nenorint dalinai sunaikinti archeologinės struktūros. Duobės paviršiuje rasta lipdytinės keramikos, todėl duobė taip pat siejama su geležies amžiaus gyvenviete.

Kiek toliau į V iškastoje perkasoje 11 rasti 4 kapai, iš kurių du buvo ištirti (kapai 104 ir 105). Visi kapai buvo orientuoti bendra Š–P kryptimi. Kapų duobių kontūrai buvo ryškūs, duobės po arimu buvo 20–25 cm gylio (2 pav.). Kapuose žmonių palaikai sunykę, karstų pėdsakų nepastebėta. Kape 104 rastos įkapės: geležinis ietigalis, bronzinės lankinės segės dalis, bronzinės žieduotosios lankinės segės dvigubas žiedelis ir daug geležinių dirbinių fragmentų. Ietigalis buvo rastas kapo ŠV kampe savo pirminėje padėtyje. Sprendžiant pagal įkapes, kape buvo palaidotas vyras galva į Š. Kape 105 rastas geležinis kovos peilis, geležiniai žąslai, peilis, geležinės dalgelės fragmentų, miniatiūrinio puodelio šukė, lankinė žieduotoji segė, dar keletas geležinių ir bronzinių dirbinių fragmentų. Mirusysis (vyras) taip pat buvo palaidotas galva į Š.

Abiejuose kapuose rasta nemažai dirbinių fragmentų. Gali būti, kad kapai buvo išplėšti dar priešistoriniais laikais, todėl dalis įkapių sulaužytos ir išjudintos iš savo pirminės padėties. Kapuose rastos įkapės datuojamos V a.

Toliau nuo kapinyno iškastuose šurfuose archeologinių struktūrų ar radinių neaptikta. Atsižvelgiant į tyrimų duomenis pasiūlyta praplėsti saugomą kapinyno teritoriją 50 m į Š, 55 m į V ir 25 m į P, prijungiant geležies amžiaus gyvenvietės teritoriją. Sprendžiant pagal vietovės reljefą, gyvenvietės teritorija gali tęstis dar 40–50 m į Š už tyrinėto sklypo ribų, iki pat kalvelės šlaito.

Antrajame 1,39 ha dydžio sklype buvo iškasti 4 šurfai, kurių bendras plotas buvo 16 m^2. Viename šurfų rastas XX a. pirmos pusės kaimo sodybos vietoje susidaręs kultūrinis sluoksnis. Archeologiškai vertingų sluoksnių ar radinių šiame sklype neaptikta, todėl jame galima leisti vykdyti žemės kasimo darbus be paminklosauginių apribojimų.

In the vicinity of Užpelkiai cemetery

In 2007, a field evaluation was conducted in the vicinity of Užpelkiai cemetery. 2 separate plots, 6.26 and 1.39 ha in size, were evaluated. The remains of a cultural layer from an Iron Age settlement were located to the N of the protected cemetery territory (Fig. 1). The remains of an iron treatment furnace, pits, and hand built pot sherds were found. Traces of a prehistoric settlement were also found to the W of the cemetery. 2 large pits were discovered and it is speculated that buildings stood at this site. In one trench to the W of the cemetery, 4 Iron Age burials, 2 of which were excavated, were found (Fig. 2). The burials contained weapons and ornaments dating to the 5th century. After the investigation, the cemetery's protected area was enlarged.

Elena Pranckėnaitė

Sudargo (Burgaičių) Vorpilio piliakalnis

Sudargo vardu žinomi piliakalniai (Šakių r., Sudargo sen.) išsidėstę kairiajame Nemuno krante dviejuose kaimuose (Burgaičiuose ir Grinaičiuose), sudarydami 2 piliakalnių grupes. Pirmajai, R piliakalnių grupei, esančiai Grinaičių kaime, priklauso Sudargo (Grinai-